

ЕКОНОМІКА

ECONOMICS

Бакун Юрій, Ксенофонтов Михайло, Дуднік Людмила. Реформування ринку праці: загальні тенденції, існуючі виклики, напрями дорадчої підтримки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2021. Випуск 1-2. С. 50-59.

DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2021.01.050>

УДК 331.5
JEL Classification J40

Бакун Юрій

к.с.-г.н., експерт

Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України
м. Київ, Україна

E-mail: y_bakun@ukr.net

ORCID: 0000-0002-5354-1033

Ксенофонтов Михайло

к.е.н., завідувач відділом організації менеджменту,
публічного управління та адміністрування

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
м Київ, Україна

E-mail: m_ksen@ukr.net

ORCID: 0000-0002-9736-6644

Дуднік Людмила

аспірант, відділу організації менеджменту,
публічного управління та адміністрування,

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
м Київ, Україна

E-mail: liudmyladudnik@gmail.com

**РЕФОРМУВАННЯ РИНКУ ПРАЦІ: ЗАГАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ, ІСНУЮЧІ ВИКЛИКИ,
НАПРЯМИ ДОРАДЧОЇ ПІДТРИМКИ**

Анотація

Вступ. Ринок праці є одним з ключових у ринковій системі господарювання. У свою чергу, рівень налагодження на ньому використання чиннику «праця» визначає ефективність використання чинників «капітал» та «земля». Чинник «праця» за своєю суттю є соціально-економічним. З одного боку, соціально-демографічні процеси визначають загальну чисельність населення, його розподіл за статеві-віковими групами та можливості участі у виробництві. З іншого боку, економічна характеристика добробуту населення визначає його можливості щодо

навчання, підвищення кваліфікації, реалізації професійних здібностей, участь у процесах суспільного поділу праці. В Україні важливим є проведення збалансованих реформ на ринку праці на основі визначення загальних тенденцій, дослідження існуючих викликів та обґрунтування напрямів дорадчої підтримки процесів його ринкового трансформування, що й обумовлює актуальність дослідження в теоретичному та практичному відношенні. Тому метою статті було визначення загальних тенденцій, існуючих викликів та напрямів дорадчої підтримки реформування ринку праці.

Методи: У якості теоретичного базису статті обрано діалектичний метод пізнання та системний метод до дослідження питань реформування ринку праці та дорадчої підтримки здійснення таких процесів. При написанні статті було використано загальнонаукові методи пізнання, а саме: методи аналізу, синтезу, аналогії, економіко-статистичний, графічний, експертний, метод узагальнення. Метод економіко-статистичного аналізу використаний для визначення основних тенденцій на ринку праці, графічний – для наочного представлення результатів, експертний метод – для розкриття особливостей дорадчого супроводу ринкового трансформування; методи аналізу, синтезу та аналогії – для виокремлення підходів при розв'язанні існуючих проблем, метод узагальнення для формування висновків дослідження.

Результати.

- визначено основні тенденції на ринку праці України, одними серед яких є: тенденції зменшення загальної чисельності населення (на 15 %), чисельності економічно активного населення (на 20 %), рівня економічної активності населення (на 2,6 %). Також встановлено зменшення рівня безробіття на 3,2 % та причини незайнятості зареєстрованих безробітних;

- наголошено на важливості врахування існуючих викликів при підготовці документів з реформування ринку праці, одними з суттєвих серед яких є поширення процесів глобалізації та необхідність впровадження інновацій для забезпечення належного рівня конкурентоспроможності продукції на ринку;

- доведено доцільність, у суспільному відношенні, врахування не тільки економічних, а й соціальних складових, у процесі структурних трансформацій на ринку праці;

- підкреслено важливість залучення різних суспільних сил у вирішення існуючих проблем з реформування ринку праці, відповідно чого дієвим буде залучення суспільних і приватних дорадчих служб та підвищення контролю їхньої діяльності при реалізації будь-яких заходів з реформування;

- обґрунтовано напрями дорадчої підтримки реформування ринку праці, основна суть яких полягає у: акцентуванні зусиль з вирішення проблем організаційної структуризації ринку праці у контексті підготовки відповідей на існуючі виклики, відповідно чого важливим, у суспільному відношенні, є допомога виробникам (від державних та інших дорадчих служб) у забезпеченні підвищення конкурентоспроможності своєї продукції та альтернативної професійної зміни напряму діяльності.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні особливостей залучення суспільних та приватних дорадчих служб та їхньої взаємодії при вирішенні суспільних завдань з органами державної влади.

Ключові слова: ринок праці, реформування, тенденції, виклики, напрями дорадчої підтримки, суспільна ефективність.

Вступ.

Ринок праці є одним з ключових у ринковій системі господарювання. У свою чергу, рівень налагодження на ньому використання чиннику «праця» певною мірою визначає ефективність використання чинників «капітал» та «земля». Чинник «праця» за своєю суттю є соціально-економічним. З одного боку, соціально-демографічні процеси визначають загальну чисельність населення, його розподіл за статеві-віковими групами та можливості участі у виробництві. З іншого боку, економічна характеристика добробуту населення визначає вже його можливості щодо навчання, підвищення кваліфікації, реалізації професійних здібностей, участь у процесах суспільного поділу праці. Тому, в Україні важливим є проведення збалансованих реформ на ринку праці на основі визначення загальних тенденцій, дослідження існуючих викликів та обґрунтування напрямів дорадчої підтримки процесів його ринкового трансформування, що й обумовлює актуальність дослідження в теоретичному та практичному відношенні.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідження питань трансформування ринку праці та участі у цих процесах дорадчих служб здійснювалось такими ученими як Григор'єв С. М. [2], Кропивко М.Ф. [4], Мелоян В. Г., Савіна Ю. В. [5], Рассадіна І. І. [7], Сава А. П., Сидорук Б. О., Волошин Р. [8], Кальна-Дубінок Т. П., Кудінова І. П., Рибак Л. Х., Корінець Р. Я. [9], Безкровний М. Ф. [10], Long D. [12], Metcalf D. [13] та

багато інших. Виходячи із вищезазначеного, проблема використання потенціалу дорадчих служб різних організаційно-правових форм у підвищенні дієвості функціонування ринку праці є важливою у теоретичному та практичному відношенні.

Мета.

Мета статті – визначення загальних тенденцій, існуючих викликів та напрямів дорадчої підтримки реформування ринку праці.

Методологія дослідження.

У якості теоретичного базису статті обрано діалектичний метод пізнання та системний метод до дослідження питань реформування ринку праці та дорадчої підтримки здійснення таких процесів. При написанні статті було використано загальнонаукові методи пізнання, а саме: методи аналізу, синтезу, аналогій, економіко-статистичний, графічний, експертний, метод узагальнення. Метод економіко-статистичного аналізу використаний для визначення основних тенденцій на ринку праці, графічний – для наочного представлення результатів, експертний метод – для розкриття особливостей дорадчого супроводу ринкового трансформування; методи аналізу, синтезу та аналогій – для виокремлення підходів при розв'язанні існуючих проблем, метод узагальнення для формування висновків дослідження.

Результати.

Економічна система будь-якої держави має свої особливості, що можуть визначатися структурою галузей, наявністю більш кращого та більш гіршого рівня розвитку серед них тощо. Це визначає заходи економічної політики держави щодо використання наявних переваг більш розвинутих галузей та нівелювання недоліків при реалізації заходів з покращання стану більш відсталих галузей. У будь-якому відношенні господарські процеси здійснюються людьми, тому саме визначення особливостей залучення людей у здійснення господарської діяльності є важливим як у галузевому, так і територіальному розрізі.

Ринок праці є важливою складовою ринкової системи держави, оскільки параметри його стану визначають рівень продуктивності праці в країні та темпи її економічного зростання. Одними з показників з характеристики його стану є загальна чисельність населення, рівень економічної активності населення, рівень безробіття тощо.

Економічна потужність держави визначається загальною кількістю населення та рівнем його економічної активності. Чинник праця в економіці має різні напрями прояву. З одного боку, загальна кількість населення формує суспільний попит на промислові, продовольчі товари і послуги, оскільки загальновиголошеною в економіці є така теза: «попит обумовлює пропозицію». З іншого боку, співвідношення населення між різними статеві-віковими групами та чисельності економічно активного населення визначає рівень його економічної активності.

За аналізований період з 2000 по 2020 рр. відмічається аналогічність тенденцій у зміні загальної чисельності населення, чисельності економічно активного населення та рівня економічної активності населення (рис. 1). Загальна чисельність населення мала тенденцію скорочення з 48,9 до 41,6 млн осіб або на 15 %. Зміна чисельності економічно активного населення характеризувалася скороченням з 21,2 до 16,9 млн осіб або на 20,0 %. Наслідком переважання темпів скорочення економічно активного населення над загальною чисельністю населення проявилось у скороченні рівня економічної активності населення з 43,2 до 40,7 % або на 2,6 %.

Результати аналізу групи показників з характеристики безробіття населення свідчать про наявність протирічних тенденцій. Зміна чисельності зайнятого населення характеризувалася тенденцією скорочення з 18,5 до 15,2 млн осіб. При цьому, дана тенденція супроводжувалася тенденцією зменшення безробітного населення з 2,6 до 1,7 млн осіб. Це, у цілому, проявилось у зменшенні рівня безробіття з 14,2 до 11,0 % або на 3,2 % (рис. 2).

Для аналізу тенденцій на ринку праці можна використовувати різні інформаційні джерела, які

можуть характеризуватися різними значеннями, що обумовлюється відповідними методологічними підходами, покладеними у порядок їхнього розрахунку. Слід зазначити, що при проведенні аналізу «чисельність "економічно активного", "зайнятого" і "безробітного" населення, а також кількість офіційно зареєстрованих безробітних даються в середньому за період (з початку року по кінець кварталу або року). Загальна кількість населення України дається на кінець звітної періоду» [1].

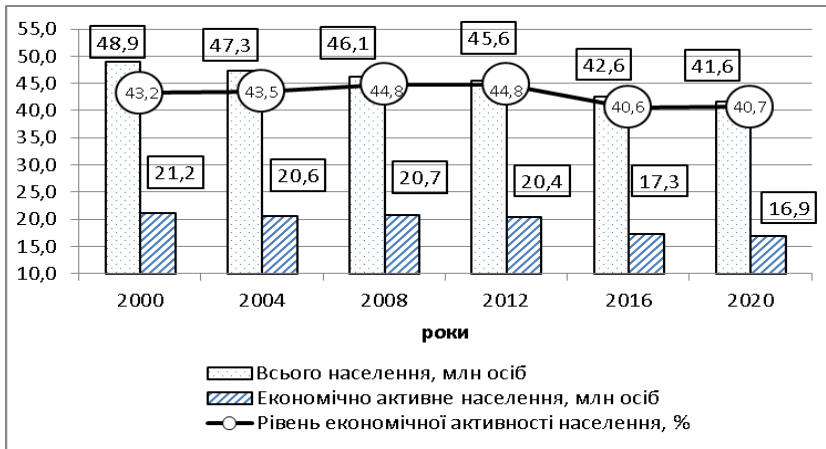

Рис. 1. Рівень економічної активності населення в Україні за 2000-2020 рр.
Джерело: [1].

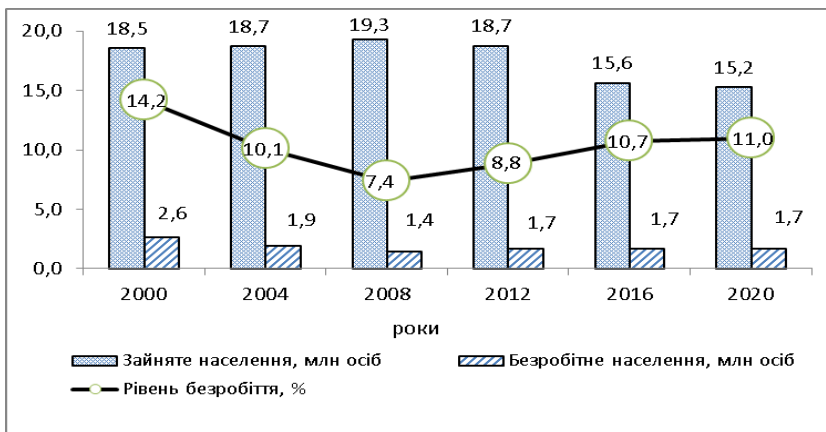

Рис. 2. Рівень безробіття населення в Україні за 2000-2020 рр.
Джерело: [1].

«Чисельність безробітного населення розраховується за методологією МОП (Міжнародної організації праці). Відповідно до цієї методології людина визнається безробітною, якщо вона протягом чотирьох тижнів: не мала роботи, шукала роботу, була готова стати до роботи. Зауважимо, що цей показник істотно відрізняється від кількості офіційно зареєстрованих безробітних. Для розрахунку «рівня безробіття» береться відношення чисельності безробітного населення, розрахованого за методологією МОП, та економічно активного працездатного населення».

З боку держави та суспільних інтересів важливим є дослідження причин безробіття. При розгляді питання причин безробіття зазначаємо, що зміну офіційних критеріальних показників

оцінки після 2012 р., однією з причин цього була неможливість реальної оцінки причин даної проблеми. Це особливо підтверджується переважаючою причиною безробіття за 2004, 2008 та 2012 роки – «не зайняті з інших причин» - 57,6, 70,5 та 67,7 %. Після 2012 р. були введені критеріальні показники «за угодою сторін» та «у зв'язку із закінченням строку договору», що суттєво підвищило інформативність офіційної статистичної бази оцінки, знизивши невизначеність ситуації (показник «на зайняті з інших причин»), зокрема у 2016 та 2017 рр. до 15,5 та 11,2 % відповідно. Введення даних показників також свідчить про підвищення цивілізованості регулювання питань працевлаштування в Україні та також їхню суттєву значущість. За 2016 та 2017 рр. (після 2017 р. відкритої інформації у розрізі зазначених показників знайти не вдалося) причина «за угодою сторін була переважаючою» – 40,1 та 44,4 % відповідно. У свою чергу, причина «у зв'язку із закінченням строку договору» була другою за значущістю – 18,5 та 19,9 % відповідно.

На початку аналізованого періоду (2000 р.) переважаючою причиною безробіття була – «звільнені за власним бажанням» – 30,6 %, яка у подальшому мала тенденцію до скорочення до рівня 8,9 % у 2017 р. У 2000 р. також вагомою була причина з організаційної реструктуризації – вивільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва та військовослужбовці, звільнені за скороченням чисельності або штату без права на пенсію – 16,4 %. У подальшому її вплив зменшився і коливався у діапазоні від 3,6 % у 2008 р. до 6,9 % у 2004 р (табл. 1).

З певних причин прийнято рішення, після 2012 р., не враховувати таку причину безробіття як «випускники навчальних закладів». Вважаємо, що у ринкових умовах показник з цієї причини є потрібним. Використання його на державному рівні неявно впливатиме на навчальні заклади різних рівнів до оперування ним як характеристика якості навчання, яка дозволяє працевлаштовуватися їхнім випускникам, а не бути безробітними.

Таблиця 1. Динаміка кількості зареєстрованих безробітних за причинами незайнятості у 1999-2012 рр. (за даними Державної служби зайнятості)

(на кінець звітного періоду; тис. осіб)

Роки	Всього	у тому числі							особи, які не були зайняті з різних причин більше 1 року
		особи, які не були зайняті до 1 року	у т.ч. за причинами незайнятості					не зайняті з інших причин	
			вивільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва та військовослужбовці, звільнені за скороченням чисельності або штату без права на пенсію	звільнені за власним бажанням	випускники навчальних закладів	за угодою сторін	у зв'язку із закінченням строку договору		
2000	1155,2	918,9	189,8	353,6	56,4	-	-	319,1	236,3
	100	79,5	16,4	30,6	4,9	-	-	27,6	20,5
2004	981,8	803,4	67,8	135,7	34,8	-	-	565,1	178,4
	100	81,8	6,9	13,8	3,5	-	-	57,6	18,2
2008	844,9	737,1	30,5	88,7	22,6	-	-	595,3	107,8
	100	87,2	3,6	10,5	2,7	-	-	70,5	12,8
2012	506,8	452,4	32,4	56	20,7	-	-	343,3	54,4
	100	89,3	6,4	11,0	4,1	-	-	67,7	10,7
2016	390,8	348,8	25,7	33,7	-	156,6	72,3	60,5	42
	100	89,3	6,6	8,6	-	40,1	18,5	15,5	10,7
2017	354,4	315,8	16,6	31,4	-	157,5	70,7	39,6	38,6
	100	89,1	4,7	8,9	-	44,4	19,9	11,2	10,9

Джерело: [1].

У цілому зазначаємо про важливість активної ролі держави у питаннях зменшення безробіття та формування суспільної платформи із залученням всіх можливих суспільних сил у вирішення проблеми перепрофілювання безробітних та сприяння їхньому працевлаштуванню в

різних галузях економіки.

Об'єктивним економічним явищем, з яким стикаються всі країни у сучасному світі, є науково-технічний прогрес, що проявляється у створенні інновацій та їх впровадженні в різні сфери виробництва. В економіці він спрямований на підвищення продуктивності праці. У сучасному економічному світі переважають тенденції глобалізації тобто переплетення різних господарських процесів між різними країнами. При цьому, будь-яка країна, маючи властивий для неї набір обмежених ресурсів, прагне удосконалити спосіб їх раціонального використання. Зазначене здійснюється для того, щоб поглибити рівень розвитку такого виробництва і такого товару, які більш вигідні для країни. Це дасть можливість як досягти більшого рівня надходжень у бюджети різних рівнів, так і отримати більший рівень доходів у первинних суб'єктах підприємництва. У зв'язку з цим корисним є вивчення вітчизняного та міжнародного досвіду трансформування ринку праці у різних галузевих та товарних сегментах і участі різних суспільних сил у цих процесах.

Важливість трансформування ринку праці для держави обумовлює саме пріоритетну увагу держави до цього ринкового сегменту. Одним з ключових інструментів такого реформування є економічна політика, зокрема політика регулювання ринку праці, а серед механізмів її реалізації – різні державні програми та заходи регулювання.

Запорукою успішного формування та реалізації будь-якої програми або заходу є забезпечення їх кваліфікованого супроводу. В цьому відношенні важливим є не тільки декларування підвищення ефективності певного ринкового сегменту (в контексті викладу цієї статті – це ринку праці), а й супровід і моніторинг здійснення зазначеного. Оскільки одним з основних гравців на ринку праці є держава, то для суспільства важливим є моніторинг ефективності державних структур підтримки та способів залучення інших суспільних сил для вирішення існуючих проблем. Так, роль державних служб підтримки в агропромисловому розвитку протягом останніх десятиліть була суперечливою. До такої категорії служб підтримки в різних країнах світу відносять: консультаційні підрозділи при центральних органах виконавчої влади, дорадчі підрозділи при університетах, спеціальні служби супроводу для формування та реалізації окремих програмних документів тощо. Діяльність таких служб підтримки може включати різні заходи, починаючи від простих допоміжних послуг і закінчуючи підготовкою грантових документів та допомоги виробникам з отриманням субсидій. Однак у суспільстві зростає усвідомлення того, що гроші, доступні державі, обмежені і що фінансовий тягар багатьох таких програм не може нести виключно державний сектор. Крім того, багато добре розроблених програм у минулому добре були розпочаті, але зазнали невдач через періодичну відсутність фінансування. Тому роль державних служб підтримки повинна бути чітко визначена для досягнення цілей програми.

Першим кроком у визначенні таких цілей є чітке встановлення як поточної, так і прогнозованої ситуації. Визначення поточної ситуації вимагає як статистичного аналізу, так і практичної точки зору. Наприклад, якщо у країні утримується поголів'я в 10 мільйонів голів великої рогатої худоби, що перебуває у власності двох мільйонів виробників, не можна вважати, що середній виробник має 5 голів великої рогатої худоби. Ситуація цілком може скластися так, що 500 фермерів мають по 10 000 голів, а решта виробників мають менше п'яти голів. У такому випадку аналіз повинен бути розподілений щонайменше на дві окремі групи, обидві з яких потребують різних стратегій управління. Найважливішим моментом є те, що фактична ситуація повинна бути реально визначена.

Для суспільства важливим є усвідомлення сучасних викликів для будь-якого ринкового сегменту та регулювання тенденцій його зміни. Одним з основних сучасних викликів є посилення процесів глобалізації, відносно прояву яких ціни світового ринку суттєво нівелюють ціни на окремих національних ринках. Відносно цього довгострокове функціонування на ринку може бути забезпечено у тих виробників, які зможуть конкурувати з такими цінами. Тому, у контексті трансформування ринку праці важливим є моніторинг рівня конкурентоспроможності продукції різних груп товаровиробників. Відносно вище вказаної ситуації реальним буде припущення, що виробники, які зможуть підтримувати належних рівень конкурентоздатності своєї продукції за

рахунок впровадження інновацій, реалізації ефекту масштабу та інших заходів можуть гарантувати своє ринкове існування. Без заходів державної підтримки підвищення конкуренції на національних ринках у ході прояву глобалізації приводить до усунення малих виробників з ринку. Але це вже має не тільки економічні, а й соціальні наслідки. Наслідком усунення значної кількості малих виробників з ринку підвищить соціальну напругу у суспільстві, і без її розв'язання може призвести до соціальних потрясінь.

Висновки і перспективи.

Узагальнення матеріалу статті дає нам підстави зробити наступні висновки:

- акцентовано увагу на необхідності вирішення суспільних проблем будь-якої держави на основі збалансування характеристик різних ринкових сегментів, зокрема ринку праці;
- визначено основні тенденції на ринку праці України, одними серед яких є: тенденції зменшення загальної чисельності населення (на 15 %), чисельності економічно активного населення (на 20 %), рівня економічної активності населення (на 2,6 %). Також встановлено зменшення рівня безробіття на 3,2 % та причини незайнятості зареєстрованих безробітних;
- наголошено на важливості врахування існуючих викликів при підготовці документів з реформування ринку праці, одними з суттєвих серед яких є поширення процесів глобалізації та необхідність впровадження інновацій для забезпечення належного рівня конкурентоспроможності продукції на ринку;
- доведено доцільність, у суспільному відношенні, врахування не тільки економічних, а й соціальних складових, у процесі структурних трансформацій на ринку праці;
- підкреслено важливість залучення різних суспільних сил у вирішення існуючих проблем з реформування ринку праці, відповідно чого дієвим буде залучення суспільних і приватних дорадчих служб та підвищення контролю їхньої діяльності при реалізації будь-яких заходів з реформування;
- обґрунтовано напрями дорадчої підтримки реформування ринку праці, основна суть яких полягає у: акцентуванні зусиль з вирішення проблем організаційної структуризації ринку праці в контексті підготовки відповідей на існуючі виклики, відповідно чого важливим у суспільному відношенні є допомога виробникам (з боку державних та інших дорадчих служб) у забезпеченні підвищення конкурентоспроможності своєї продукції та альтернативної професійної зміни напрями діяльності.

Список використаних джерел

1. Рівень безробіття в Україні. URL : <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/> (дата звернення: 04.02.2021).
2. Григор'єв С. М. Основні засади та принципи регуляторного впливу на механізми формування та функціонування системи сільськогосподарського дорадництва. *Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету. Серія: Сільськогосподарські науки.* 2011. Вип. 12(52). С.48-51.
3. Зайняте населення за видами економічної діяльності у 2012–2020 роках. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/rp/zn_ed/zn_ed_u/zn_ed_2013_u.htm (дата звернення: 04.02.2021).
4. Кропивко М. Ф., Ксенофонтов М. М., Хміль Н. В. Напрями удосконалення державного управління аграрним сектором в умовах децентралізації влади та дерегуляції господарської діяльності. *Економіка АПК.* 2015. № 3. С. 5-14.
5. Мелоян В. Г., Савина Ю. В. Зарубежний опыт формирования механизма регулирования рынка труда. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/zarubezhnyy-opyt-formirovaniya-mehanizma-regulirovaniya-rynka-truda> (дата звернення: 05.02.2021).
6. Сільське господарство України : Статистичний щорічник за 2017 р. ; відп. за вип. О.М. Прокопенко. Київ : Державна служба статистики України, 2018.
7. Рассадина И. И. Особенности рынка труда США. *Вестник Санкт-Петербургского университета.* 2006. Сер. 8. Вып. 4. С. 101-121.
8. Сава А., Сидорук Б., Волошин Р. Удосконалення розвитку сільських територій за результатами

економіко-математичного моделювання. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Вип. 3-4. С. 86-100.

9. Сільськогосподарська дорадча діяльність : навч. посіб. для дистанційного навчання / Кальна-Дубінюк Т. П., Кудінова І. П., Рибак Л. Х., Корінець Р. Я. Київ : НУБіП, 2009. 320 с.

10. Безкровний М. Ф. Змішана модель сільськогосподарських дорадчих служб. *Науковий вісник Національного аграрного університету*. 2006. №110. С. 176-178.

11. Эволюция шведской модели. URL: <https://mirec.mgimo.ru/2007-01/evolyuciya-shvedskoj-modeli> (дата звернення: 24.02.2021).

12. Long D. The role of state sponsored and cooperatively organized support services in meat production, processing, and marketing in developing countries. URL : <http://www.fao.org/3/t0582e/T0582E22.htm> (дата звернення: 24.02.2021).

13. Metcalf D. United Kingdom Labour Market Enforcement Strategy 2018/19. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/705503/labour-market-enforcement-strategy-2018-2019-full-report.pdf (дата звернення: 14.02.2021).

Статтю отримано: 18.02.2021 / Рецензування 10.04.2021 / Прийнято до друку: 01.06.2021

Yuriy Bakun

Ph.D. (in Agriculture), expert
National Association of Agricultural Advisory Services of Ukraine
Kyiv, Ukraine

E-mail: y_bakun@ukr.net
ORCID: 0000-0002-5354-1033

Mykhaylo Ksenofontov

Ph.D. (in Economics), Head of the department of management organization,
public administration
National Research Center "Institute of Agrarian Economics"
Kyiv, Ukraine

E-mail: m_ksen@ukr.net
ORCID: 0000-0002-9736-6644

Lyudmyla Dudnik

graduate student, Department of management organization,
public administration
National Research Center "Institute of Agrarian Economics"
Kyiv, Ukraine

E-mail: liudmyladudnik@gmail.com

LABOUR MARKET REFORM: GENERAL TRENDS, EXISTING CHALLENGES, DIRECTIONS OF ADVISORY SUPPORT

Abstract

Introduction. *The labour market is one of the key in the market economy. In turn, the level of adjustment of the use of the factor "labour" determines the effectiveness of the use of factors "capital" and "land". The factor of "labour" is inherently social and economic. On the one hand, social and demographic processes determine the total population, its distribution by sex and age groups and opportunities for participation in production. On the other hand, the economic characteristics of the welfare of the population determine its opportunities for education, training, realization of professional abilities, participation in the processes of social division of labour. In Ukraine, it is important to carry out balanced reforms in the labour market based on identifying general trends, researching existing challenges and justifying areas of advisory support for its market transformation, which determines the relevance of the study in theoretical and practical terms. Therefore, the aim of the article was to identify general trends, existing challenges and areas of advisory support for labour market reform.*

Methods. *The dialectical method of cognition and the system method for studying the issues of labour market reform and advisory support for the implementation of such processes are chosen as the theoretical basis of the article. In writing*

the article, general scientific methods of cognition were used, namely: methods of analysis, synthesis, analogies, economic and statistical, graphic, expert, generalization method. The method of economic and statistical analysis is used to determine the main trends in the labour market, graphical - to visualize the results, the expert method - to reveal the features of advisory support of market transformation; methods of analysis, synthesis and analogies - to identify approaches to solving existing problems, the method of generalization to form the conclusions of the study.

Results.

- the main trends in the labour market of Ukraine are identified, some of which are: trends in the decrease of the total population (by 15%), the number of economically active population (by 20%), the level of economic activity of the population (by 2.6%). There was also a decrease in the unemployment rate by 3.2% and the reasons for unemployment of the registered unemployed;

- stressed the importance of taking into account the existing challenges in the preparation of documents on labour market reform, one of the most important of which is the spread of globalization and the need to innovate to ensure the proper level of product competitiveness in the market;

- proved the expediency, in public terms, taking into account not only economic but also social components in the process of structural transformations in the labour market;

- the importance of involving various social forces in solving the existing problems of labour market reform is emphasized, accordingly, the involvement of public and private advisory services and increasing control over their activities in the implementation of any reform measures will be effective;

- the directions of advisory support of labour market reform are substantiated, the main essence of which is: accentuation of efforts to solve problems of organizational structuring of the labour market in the context of preparation of answers to existing challenges.) in ensuring the increase of competitiveness of its products and alternative professional change of activity.

Discussion. Prospects for further research are to determine the features of the involvement of public and private advisory services and their interaction in solving public problems with public authorities.

Keywords: labour market, reforms, tendencies, challenges, directions of advisory support, social efficiency.

References

1. Riven bezrobittia v Ukraini [Unemployment rate in Ukraine]. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/>.
2. Hryhoriev, S. M. (2011). Osnovni zasady ta pryntsyipy rehuliatornoho vplyvu na mekhanizmy formuvannia ta funkcionuvannia systemy silskohospodarskoho doradnytstva [Basic principles and principles of regulatory influence on the mechanisms of formation and functioning of the agricultural advisory system]. *Zbirnyk naukovykh prats Vinnytskoho natsionalnoho ahranoho universytetu. Seria: Silskohospodarski nauky [Collection of scientific works of Vinnytsia National Agrarian University. Series: Agricultural Sciences]*, 12(52), 48-51. [in Ukrainian].
3. Zainiate naselennia za vydamy ekonomichnoi diialnosti u 2012–2020 rokakh [Employed population by type of economic activity in 2012-2020], Retrieved from http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2014/rp/zn_ed/zn_ed_u/zn_ed_2013_u.htm
4. Kropyvko, M. F., Ksenofontov, M. M. & Khmil N. V. (2015). Napriamy udoskonalennia derzhavnogo upravlinnia ahranym sektorom v umovakh detsentralizatsii vlady ta derehuliatzii hospodarskoi diialnosti [Directions for improving of state governance of the agricultural sector in terms of decentralization of power and deregulation of economic activity]. *Ekonomika APK [Economics of AIC]*, 3, 5-14. [in Ukrainian].
5. Meloyan V. G., Savina Yu. V. Zarubezhnyy opyt formirovaniya mehanizma regulirovaniya ryinka truda [Foreign experience in the formation of a labor market regulation mechanism], Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/zarubezhnyy-opyt-formirovaniya-mehanizma-regulirovaniya-rynka-truda>.
6. Prokopenko, O.M. (Ed.). (2018). *Silske hospodarstvo Ukrainy : Statystychnyi shchorichnyk za 2017 r [Ukrainian Agriculture: Statistical Yearbook. 2017]*. Kyiv, Ukraine : Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy.
7. Rassadina, I. I. (2006). Osobennosti ryinka truda SShA [Features of the US labor market.]. *Vestnik Sankt-Peterburgskogo universiteta [Bulletin of St. Petersburg University]*, 4, 101-121. [in Russian].
8. Sava, A., Sidoruk, B. & Voloshin R. (2020). Udoskonalennya rozvutku silskikh teritoriy za rezultatami ekonomiko-matematichnogo modelyuvannya [Improvement of rural territories development according to the results of economic and mathematical modeling]. *Institut buhgalterskogo obliku, kontrol ta analz v umovah globalizatsiyi [The institute of accounting, control and analysis in the globalization circumstances]*, 3-4, 86-100. [in Ukrainian].
9. Kalna-Dubiniuk, T. P., Kudinova, I. P., Rybak, L. Kh. & Korinets R. Ya. (2009). *Silskohospodarska doradcha diialnist [Agricultural advisory activities]*. Kyiv : NUBiP.
10. Bezkrivnyy, M. F. (2006). Zmishana model silskohospodarskykh doradchykh sluzhb [Mixed model of agricultural advisory services]. *Naukovyy visnyk Natsionalnoho ahranoho universytetu [Scientific Bulletin of the*

National Agrarian University], 110, 176-178. [in Ukrainian].

11. Evolyutsiya shvedskoy modeli [Evolution of the Swedish model], available at: <https://mirec.mgimo.ru/2007-01/evolyuciya-shvedskoj-modeli>.

12. Long D. The role of state sponsored and cooperatively organized support services in meat production, processing, and marketing in developing countries. Retrieved from <http://www.fao.org/3/t0582e/T0582E22.htm>

13. Metcalf D. United Kingdom Labour Market Enforcement Strategy 2018/19. available at: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/705503/labour-market-enforcement-strategy-2018-2019-full-report.pdf.

Received: 02.18.2021 / Review 04.10.2021 / Accepted 06.01.2021

